

Vliegen in het outdoorado van Duitsland

Tekst en foto's:
Bastienne Wentzel,
Peter Blokker en Erwin Voogt

Bruchhauser Steine

Op een paar uur rijden vanaf ons vlakke land vinden we de dichtstbijzijnde bergstecken in Sauerland. Dat we kunnen skiën, mountainbiken en wandelen in dit heuvelachtige outdoorado van Duitsland weten de meeste Nederlanders wel. De vliegstecken in dit artikel laten zien dat er ook veel mogelijkheden zijn voor paragliders. De beschreven stecken liggen niet ver van elkaar, dus als de omstandigheden ergens tegenvallen sta je een half uurtje later op een volgende stek!

Vliegstecken in Sauerland

Willingen is meer dan skiën

Willingen is het kleine broertje van Winterberg, het bekende wintersportoord in het Sauerland. Het uitgestrekte dorp ligt in een brede vallei met tegen de hellingen de skipistes die in de zomer dienst doen als startplek. Vliegen is in Willingen enkel toegestaan na het skiseizoen, dus wanneer de pistes gesloten zijn. Geen probleem, want met de relatief lage hoogte ben je net als elders in het Sauerland aangewezen op thermiek. En die is hier vanaf het voorjaar in alle soorten en maten te vinden!

Startplaats: Sonnenhang
Oriëntatie: Oost
Hoogteverschil: 170 meter
Coördinaten start: 51°17'31.3"N 8°34'55", 760 meter
Coördinaten landing: 51°17'29.9"N 8°35'29"E, 590 meter
Beheerder: SauerlandAir, www.sauerlandair.de. Inschrijven en vergunning om met de auto naar

de start te rijden bij de Vis-à-Vis hütte naast de landing. De Sonnenhang is een oosthelling, dus vooral geschikt voor vroege vogels zou je denken. De zon staat inderdaad al vroeg op de start en de thermiek werkt soms al om 10 of 11 uur. Maar bereid je dan voor op scherpe, kleine bellen. Het is schrapen boven de bomen of de huizen onderaan de helling. De mooiste vluchten maakte ik hier toch tegen het einde van de mid-

Willingen Sonnenhang: een start tussen de bomen waarna de hele vallei voor je open ligt.

dag. De bomen geven dan hun warmte vrij die ze in de loop van de dag hebben verzameld en de thermiek is groter en minder heftig. Dan kom je eenvoudig boven de start uit en heb je een mooi uitzicht, bijvoorbeeld naar het westen waar de Bruchhauser Steine liggen. Het eenvoudigste is om naar boven te lopen, gewoon over de skihelling vanaf de Vis-à-Vis hütte, waar je na gedane arbeid heerlijk kunt eten. Je kunt ook

met de auto naar boven als je een vergunning haalt. De start is een mooie grashelling, je kunt starten waar je wilt. Pas op voor de skilift rechts en wees voorbereid op turbulentie bij crosswind zodra je boven de bomen uit komt. De bellen komen meestal links boven de bomen los of boven de huizen. Anders kun je rechts nog zoeken, maar vlieg niet te ver het valleitje in, daar kom je niet meer uit. De landing is soms turbulent, loopt stevig naar beneden af en staat vol obstakels zoals het kinderkiliftje en de vlaggenmasten. Van te voren een goed landingsplan maken is geen overbodige luxe.

Bruchhauser Steine, bijna alpien

Startplaats: Bruchhausen
Oriëntatie: Zuidwest tot west
Hoogteverschil: 220 meter
Coördinaten zuidstart: 51°19'05.5"N 8°32'42.0"O, 635 meter
Coördinaten zuidweststart: 51°18'85.0"N 8°32'53.2"O, 715 meter

Startplaats: Bruchhausen

Coördinaten landing: 51°18'36.4"N 8°32'21.8"O, 495 meter
Beheerder en bijzonderheden: www.sauerlandair.de Voor nieuwe piloten is het verplicht om van de beheerder een uitleg te krijgen over het gebied.

De Bruchhauser Steine is een bijzonder stukje Sauerland. Wie de moeite neemt om langs de markante rotsen naar de startplek te lopen en de Feldstein beklimt, waant zich in alpien terrein. De auto kan echter ook dichterbij de startplaats geparkeerd worden. De twee startplaatsen liggen vlak bij elkaar en het is hier verstandig om ze beide te bekijken en dan de beste uit te zoeken. De startplaatsen zijn lang genoeg om ook bij weinig

tot geen wind te kunnen starten met een vlotte aanloop. Er zijn goede mogelijkheden voor thermiekvluchten, maar het Naturschutzgebiet mag niet overvlogen worden. De landing is op de campingplaats en doorgaans gemarkeerd met een grote windvaan.

De Ettelsberg

Startplaats: Ettelsberg
Oriëntatie: Noord
Hoogteverschil: 145 meter
Coördinaten start: 51°16'57"N 8°36'00"E, 795 meter
Coördinaten landing 1: 51°17'19"N 8°35'59"E, 650 meter
Coördinaten landing 2: 51°17'23"N 8°36'29"E
Beheerder: SauerlandAir, www.sauerlandair.de, inschrijven bij

de Seilbar naast de lift. **Belangrijke noot:** Op dit moment is de Ettelsberg gesloten voor gastpiloten vanwege veelvuldige overtredingen van het vliegverbod boven het wildpark rechts van de start. Word dus lid van SauerlandAir en houd je aan de regels! Bij meer overtredingen gaat deze start dicht.

De Ettelsberg is populairder dan de Sonnenhang. Met een stevige noordenwind kun je hier een beetje soaren. Waait het niet te hard dan wint de thermiek het al snel en klim je zo naar grote hoogte. De beste tijd is het begin van de middag. Cirkel relaxt rond boven de Hochheideturm met uitzicht op Winterberg in het zuiden of vlieg de vallei in voor een klein driehoekje. Langere afstanden zijn ook mogelijk; vanaf de Ettelsberg is zelfs vorig jaar een vlucht van bijna 160 km gemaakt. Maar 20 km is al een hele prestatie. Zijn populariteit dankt de Ettelsberg misschien aan de mogelijkheid om de cabinelift naar boven te nemen, in plaats van te lopen.

Willingen Ettelsberg. Urenlang thermieken met weids uitzicht.

Goedkoop is die niet (je kunt wel een dagkaart kopen voor als je de bel mist en na twee minuten weer beneden staat) en lopen gaat over het slingerpaadje links van de starthelling prima. Parkeer de auto beneden bij de lift of wat hoger op vlak bij het Berggasthof Zum Wilddieb. De start is niet helemaal bovenaan de lift (daar is het niet steil genoeg) maar bij de windvaan. De thermiek zit vaak links boven de bomen of gewoon recht voor de start. Vlieg niet laag over de liftbaan rechts van de start maar houd minimaal 50 meter afstand in hoogte. Je kunt kiezen uit twee landingsplaatsen: het grote veld rechts van de lift wat verder naar onderen is mooi vlak maar heeft als nadeel dat je over de lift moet vliegen en dus voldoende hoogte nodig hebt. Let ook op dat je niet over het wildpark vliegt. Recht onder de start ligt het meest praktische landingsveld, maar deze loopt schuin naar beneden en heeft als nadeel (of voordeel) dat het er soms zo thermisch is dat je weer naar boven kunt klimmen terwijl

je al aan de landingsaanvlucht was begonnen.

Soaren in Wirmighausen

Startplaats: Wirmighausen
Oriëntatie: Noordwest
Hoogteverschil: 80 meter
Coördinaten start: 51°21'03"N 8°49'51"E, 480 meter
Coördinaten landing: 51°21'06"N 8°49'42"E, 400 meter
Beheerder en bijzonderheden: Papillon. Je hebt een Sauerland FlyCard nodig om hier te vliegen. Zie www.flugschule-sauerland.de.

De 'Dune du Sauerland' noemt vliegschool Papillon het zelf, de stekbeheerders van deze heerlijke speeltuin. Wirmighausen is eigenlijk een oefenhelling maar met de juiste wind kun je er uren lol hebben. Je parkeert je auto langs het landbouwweggetje en loopt aan de zijkant van de helling omhoog. Bij stevige wind kun je natuurlijk ook je scherm onderaan uitpakken en naar boven kiten. Als de wind

recht op de helling staat kan het vanaf zo'n 15 km/u al werken. In de loop van de middag komt de thermiek erbij. Met een beetje geluk pak je een bel en kun je honderden meters stijgen en zelfs het vlakke land voor de helling gebruiken om te thermieken. Bij goede condities kan het hier druk zijn op het kleine stukje van zo'n 150 meter breed. Geef beginners de ruimte of wacht gewoon op hardere wind waarbij er meestal minder mensen vliegen en de liftband breder is. Heb je een stevig oosten- of zuidoostenwindje en wil je toch soaren? Ga dan naar Stormbruch, zo'n 10 km naar het westen (51°21'5"N, E8°42'45"O). Deze helling is lager dan die in Wirmighausen maar ook hier kun je bij stevige wind een paar uur leuk spelen.

Elpe, startpunt voor afstanden

Startplaats: Steinmarkskopf
Oriëntatie: Oost (noordoost tot zuidoost)
Hoogteverschil: 160 meter
Coördinaten start: 51°16'09"N 8°25'55"O, 660 meter
Coördinaten landing: 51°16'15"N 8°26'22"O, 500 meter
Beheerder en bijzonderheden: Papillon. Je hebt een Sauerland FlyCard nodig om hier te vliegen. Zie www.flugschule-sauerland.de.

Minder bekend dan Stüppel, maar met flink wat potentiëel voor afstandvliegen is de huisberg van vliegschool Papillon in Elpe. Naast de landing is de winkel en vliegschool gevestigd. Er worden hier regelmatig barbecues gehouden en als je je van te voren meldt kun je voor een minimale bijdrage met je camper op de parkeerplaats van de vliegschool overnachten. De start bereik je door omhoog te lopen of mee te rijden (voor een kleine bijdrage) met een van de schoolbusjes. De startplek bevindt zich tussen de bomen, dus bij zijwind kun je rekenen op een turbulent momentje zodra je boven de bomen uitkomt. Thermiek vind je links of soms rechts boven de bomen. Zodra

De Steinmarkskopf in Elpe is minder bekend maar heeft zelfs vroeg in het jaar al potentiëel voor verre vluchten.

je hoger komt kun je links boven de velden of langs de kam verder hoogte winnen.

De landing is groot genoeg maar loopt iets af dus snoep je bij het hoogte afbouwen te veel van het veld op, dan eindig je in de bomen. Het veld met het eerste stuk helling wordt ook voor scholing gebruikt. Het spreekt vanzelf dat je de cursisten niet in de weg loopt of vliegt.

Fort Fun, avonturen-park voor paragliders

Startplaats: Stüppel, Fort Fun
Oriëntatie: Noordwest
Hoogteverschil: 280 meter
Coördinaten start: 51°18'51.7"N 8°25'46.9"O, 730 meter
Coördinaten landing: 51°19'21.9"N 8°25'16.7"O, 450 meter
Beheerder en bijzonderheden: SauerlandAir, www.sauerlandair.de. Inschrijven en vergunning om met de auto naar de start te rijden, bij Gasthof Zur Sonne in Andreasberg.

Vanaf Stüppel worden, als we op XContest af mogen gaan, de meeste lange xc-vluchten gemaakt in het Sauerland. Bovendien heb je hier een groter hoogteverschil om mee te spelen dan op de meeste andere plekken in de omgeving. Bij noordwestenwind, die er vaak heerst, ontwikkelt de thermiek zich wonderbaarlijk goed. Vluchten van meer dan 50 km tot bijna 150 km zijn gemaakt met een vroege start vanaf de berg waar ook het avonturenpark Fort Fun op ligt.

Je rijdt met de auto (met vergunning van de boswachter) omhoog, parkeert achter de start en start tussen de bomen door. Wel eerst even bij de landing kijken voor je naar boven rijdt, want die kun je niet zien vanaf de start. Het veld is niet heel vanzelfsprekend te vinden vanuit de lucht. Bovendien verandert de locatie van de landing nog wel eens en loopt er een hoogspanningsleiding door het gebied. Rechts van de start, wanneer je over de bomen bent gekomen, ligt een kale helling die meestal goede thermiek geeft. Werkt het niet, besluit dan tijdig naar de landing te vliegen (die je vanaf daar wel kunt zien) want het is nog een eind weg.

Obermarsberg, soarstek voor gevorderden

Startplaats: Obermarsberg
Oriëntatie: Zuidwest tot noord
Hoogteverschil: 95 tot 150 meter
Coördinaten start: 51°26'30.10"N 8°51'05.26"O, 354 meter
Coördinaten landing: 51°26'32"N 8°51'07"O, 259 meter

Obermarsberg

Beheerder en bijzonderheden: Airwalker, www.airwalker-ev.de

Obermarsberg heeft voor specialisten mooie vluchten te bieden, beginners hebben er niet veel te zoeken. Het historische plaatsje Obermarsberg compleet met burcht en originele schandpaal, is echter voor iedereen een bezoek waard. Vanaf de parkeerplaats vlak naast de kapel is het nog maar een klein stukje lopen naar de draaibare deltaschans. Ook voor paragliders is dit de startplaats, hoewel ook op grasshelling onder de schans gestart kan worden. Zonder wind is starten op het kleine plateau bij de deltaschans zo goed als onmogelijk, maar onder die omstandigheden is het hier ook niet vliegbaar. Vanaf 18 km/h wind uit westelijke richting kan er langs de kilometerlange beboste helling gesoard worden, later in de middag en in de vroege avond laat dit bos ook warmte vrij en kan de thermiek nog even op gang komen. Als het harder dan 20 km/h waait op de startplaats heb je met een langzaam scherm kans om achter de graat gezet te worden, de hoogtevinden worden hier wel eens onderschat. Een fraaie vliegplek voor gevorderde piloten om te soaren of op XC te gaan.

Vlieggebieden in het Sauerland

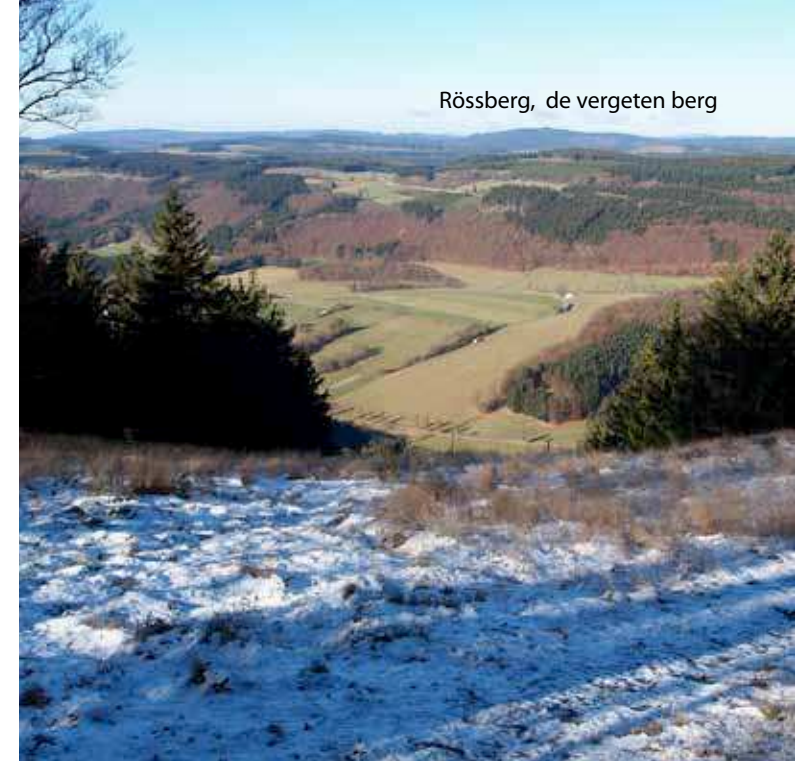
Een superhandige pagina om te bepalen waar in het Sauerland je gaat vliegen bij welke wind, vind je hier: <http://www.inextec.org/apps/flightmap/flightmap.php?region=sauerland&highlight=AirwalkerV&theme=airwalker>

Toegang

Alle vliegplekken in het Sauerland worden beheerd door een van de vier hieronder genoemde vliegscholen. Je mag nergens vliegen zonder lid te worden of daggeld te betalen. Daarvoor worden de stekken dan ook zeer goed onderhouden en is er enorm veel informatie te vinden op de websites en borden ter plekke. De clubs werken samen, dus met het lidmaatschap van de een mag je vaak ook op de andere plekken vliegen. Ter plekke zijn de piloten zeer gastvrij en behulpzaam. Ze weten veel over de omgeving dus maak vooral een praatje met de locals!

Stekbeheerders en informatie

- SauerlandAir - www.sauerlandair.de
- Papillon Hochsauerland - www.flugschule-sauerland.de
- Reinholds Flugschule - www.gleitschirm-flugschule-sauerland.de
- AirWalker - www.airwalker-ev.de

Rössberg, de vergeten berg

Rössberg, de vergeten berg

Startplaats: Elkeringhausen
Oriëntatie: West tot noordwest
Hoogteverschil: 300 meter
Coördinaten start: 51°12'20.2"N 8°35'47.0"O, 777 meter
Coördinaten landing: 51°12'24.4"N 8°34'50.1"O, 477 meter
Beheerder en bijzonderheden: www.flugschule-winterberg.de

Het Orketal is een fabelachtig mooi dal, waar je – zoals de

naam al doet vermoeden – het idee krijgt dat Orks en Hobbits elk moment tevoorschijn kunnen komen. Langs de rivier ligt het traditionele dorp Elkeringhausen. Dat elk huis hier met dezelfde kleur gevel en dak is uitgevoerd valt misschien niet direct op, maar dit feit is vanuit de lucht niet te missen. Om boven het dorp te kunnen vliegen, moeten wel eerst wat hoogtemeters geklommen worden, te voet ja... Driehonderd meter om precies te zijn. Misschien dat daarom de Rössberg eigenlijk al jarenlang niet meer bevlogen wordt. De wandelroute begint bij de brug over de Orke in het plaatsje Elkeringhausen. De laatste zeventig hoogtemeters naar de startplek zijn zo steil als een zwarte piste, maar eenmaal boven ligt een ruime maar niet onderhouden natuurstartplaats te wachten. Een beetje wind uit het westen is ideaal, om makkelijk over de bomenrij weg te komen. In de tweede helft van de middag kan het hier goed thermisch zijn, en bij stevigere westenwind kan gesoard worden. Landen is een eitje op de enorme grasvelden ten noorden van het dorp. Probeer dicht langs het smalle autoweggetje te landen om zo min mogelijk over het weiland te lopen, vooral als het gras aan een maaibeurt toe lijkt te zijn. Tip: Een hike&fly met sneeuw in de winter is hier een sprookjesachtig mooie belevenis.

Wirmighausen. Plezier gegarandeerd bij harde wind. Soms word je zelfs beloond met thermiek.